

Løgmansrøðan 1989

1. Politiska gongdin

Valið 8. november í fjør førði við sær, at táverandi samgonga misti sín meiriluta á tingi.

Drúgvar samráðingar í fleiri umførum endaðu við, at ein samgonga millum Fólkaflokkinn, Tjóðveldisflokkinn, Sjálvsstýrisflokkinn og Kristiliga Fólkaflokkinn varð skipað hin 18. januar í ár.

Semja var millum hesar flokkar um, at høvuðstrupulleikin í føroyska búskapinum er tann manglandi javnvágin, sum hevur havt vaksandi uttanlandsskuld við sær.

Tíverri vísti tað seg, tá táverandi landsstýrið legði fyri tingið lógaruppskot um ábøtur fyri búskapin og fiskivinnuna, at samgongan ikki hevði meiriluta aftan fyri seg. Hin 29. mai segði Sjálvsstýrisflokkurin samarbeiðið upp og seinri fullu landsstýrisuppskotini á tingi.

Síðani varð farið undir samgongutalingar av nýggjum og hin 22. juni, t.v.s. fyri stívliga einum mánaði síðani, varð núverandi samgonga millum Fólkaflokkinn, Sambandsflokkinn og Tjóðveldisflokkinn skipað.

Nýggja samgongan ásannar, at fíggjarliga gongdin og støðan í samfelagnum krevur, at framt verða nógv ymisk og heilt serlig tiltøk, skal tað eydnast at venda búskaparligu gongdini rætta vegin.

Eisini fer samgongan at royna, fyrst og fremst við bygnaðarbroytingum, at rætta verandi skeivleikar í fiskivinnuni og gera okkara høvuðsvinnu virknari. Í ár verða veittar fiskivinnuni størri afturberingar enn undanfarin ár.

2. Búskaparliða gongdin

Einki er at ivast í, at størsti skelkurin av búskaparligu støðu samfelagsins var, at uttanlandsskuldin við árslok 1988 varð uppgjørd til 6,7 mia. kr. og ikki 4,6 mia. kr. sum mett av fyrstan tíð. Við tað, at ein kanning av tølunum við árslok 1984 vísir, at almennu tøluni tá vóru nøkulunda røtt, er henda nýggja uppgerðin somuleiðis ein ásannan av, at gjaldsjavna-hallið 1985-88 hevur verið væl størri enn higartil uppgjørt.

Við hesi gongdini hava marknaðarprísirnir fyri útflutningsvør-ur okkara samstundis verið sera lágir, og høvuðsvinnan hevur verið fyri stórum bakkøstum, bæði sum heild og á serligum økjum. Nøkur av teim nýggju og góðu skipum, sum komu seinastu árinum, eru longu farin á heysin og summi av teimum av aftur landinum.

Landskassans útreiðslur hava verið vaksandi og inntøkurnar øktust somuleiðis. Í 1988 vóru inntøkur landskassans umleið 180 mió. kr. hægri enn mett; men harumframt var meirnýtslan á ymiskum útreiðslukonti umleið tað sama, soleiðis at einki avlop verður á roknskapinum.

Veðhaldsútleigg landskassans eru nógv økt. Í 1988 og higartil í 1989 hava tey verið 408 mió. kr. og harafturat koma nógvar milliðnir í hesum árinum, upphæddir, sum enn ikki eru endaliga uppgjördar. Í 1988 og 1989 eru tilsamans avsettar 155 mió. kr. fyri effektivar veðhaldsbindingar.

Sum áður nevnt eru fleiri nýggj og góð skip farin av knóranum og fleiri onnur eru um at fara. Tað landsstýrið, sum tók við í januar í ár mátti beinanvegin ásanna, at fleiri fyrirkur, bæði á sjógvi og landi, stóðu til at falla, og í sumnum førum var bert hildið lív í teimum við serligari hjálp. Tí var tað neyðugt, at nakrar fyrirkur fóru í likvidatið. Summar av hesum eru tíbetur byrjaðar aftur á einum sunnum grundarlagi.

3. Nøkur búskapar- og fíggjartöl

Í fylgiskjølunum til lögmannsræðuna eru sum vanligt uppgerðir yvir búskapargongdina og verður víst til tær. Tó skal verða viðmerkt, at uppgerðin yvir gjaldsjavna, uppsparing, brutto-tjóðarúrtøku v.m. ikki enn kunnu verða uppgjörd nágreiniliga, av tí at munurin millum verandi uttanlandsskuld og tað áður uppgjördu verður at rokna inn í hesa uppgerð.

Ein nágreinilig uppgerð yvir uttanlandsskuldina við árslok 1987, uppgjörd til 5792 mió. kr. móti áður 3875 mió. kr., við ymiskum sundurgreiningum er tøk.

Handilsjavnin fyri 1988 vísir eitt hall uppá 1170 mió. kr., skip íroknað og 790 mió. kr. skip frátøld. Í báðum førum er hetta met. Handilsjavnin fyrra hálvárið 1989 sýnir bert eitt lítið hall; men serliga innflutningstølini eru óviss.

Helst fer handilsjavnahallið í 1989 at verða væl minni enn undanfarin ár. Hetta kemur av trimum høvuðsorsøkum nevniliga, at færri skip verða innflutt, minni vanligur innflutningur og eitt sindur hægri útflutningsvirði.

Gjaldsiavnahallið í 1989 verður helst eisini væl minni enn undanfarin ár; men kortini verður eitt hall, og tað vil siga, at samlaða uttanlandsskuldin økist, hóast við ikki so stórari ferð sum áður. Málið hjá landsstýrinum er at minka um vøkstur-in á uttanlandsskuldini í 1989 og at fáa eitt gjaldsjavnayvirskot í 1990, soleiðis at sjálv skuldin minkar, sjálvt um tað verður við smærri upphæddum at byrja við.

Gjaldføri landskassans versnaði nógv seinasta ár og er í lätuni tepurt. Nakrar av útreiðslum landskassans 1989 verða hægri enn mett á fíggjarlógini, serliga snýr tað seg um veðhaldsútlegg, og tollinntøkurnar (áðrenn hækkingarnar) verða helst minni enn mett, kanska eini 100 mill. Samanumtikið er væntandi, at roknskapurin hjá landskassanum fyri 1989 fer at vísa eitt hall uppá 200-250 mió. kr. Harumframt stavar gjaldføriskreppan, og tað er ikki minsti parturin, frá gjaldførishalli í 1988 uppá kr. 352 mió. kr.

Nýggja landsstýrið hevur fyri komandi ár ætlanir um eina fíggjarlóg fyri 1990 og 1991 við sparingum og øðrum tiltøkum fyri at fáa yvirskot, soleiðis at hallið er afturvunnið í 1991.

4. Búskaparlig tiltök

Hövuðsfortreytin fyri, at búskaparlig tiltök kunnu hjálpa og bæta um støðuna, er, at vinnumøguleikarnir batnað og geva samfelagnum sum heild eina framleiðsluinntøku.

Vinnulívspolitikkur er ikki at troðka framat landskassanum, og hann skal ikki hava hol í botni ella lok, sum lættliga fýkur av. Landskassin hevur sínar inntøkur frá tí framleiðandi vinnuni - í rúmastu merking - og verður at húsast skilagott við hesum fæi til neyðugu endamálini hjá tí almenna at umsita.

Við tí ovur stóra virksemi - bæði almennum og privatum - sum verið hevur, eru skerjingar tí neyðugar.

Landsstýrið hevur lagt fram uppskot og fingið samtykt lóggávu um tvungna bundna samansparing og hækkingar í innflutningsgjøldum v.m. Hesin peningur fer í fyrstu syftu til at endurreisa fiskivinnuna; men skal sum frá líður fara til at økja um samfelagsligu samansparingina, til at vinna landskassans fyribils hallið aftur og bæta um gjaldføri.

Sum frá líður mugu tær byrðar, fíggjarlógin leggur á samfelagsborgararnar, lættast aftur. Tí hevur landsstýrið sett sær fyri at spara týðandi upphæddir á komandi fíggjarlógum og sæst hetta longu á fíggjarlógarsuppskotinum fyri 1990, sum verður lagt fyri tingið um ein mánaða.

Fyri at forða fyri hækkingum í kostnaðarstöðinum verður eisini framlagt uppskot um at avtaka prístalsviðgerðina av lønum v.m.

Skerjingar í almennum ílögum verða eisini stórar. Samgongan hevur sett sær fyri, at hesar ikki fara upp um 550 mió. kr. árliga komandi trý árin. Her er talan um íløgur hjá bæði landinum, kommunum og almennum stovnum (SEV, Telefonverkinum v.m.)

Privatu íløgurnar fara eisini at minka og eru longu minkaðar. Lánsøguleikarnir eru ikki so rúmir longur, og landsstýrið fer at vera varið við lánsloyvum, uttan tó at steðga øllum virksemi.

Umfrøðan seinri í røðuni av teim ymiskum málseekjunum fer at vera merkt av teim atlaðu sparingunum; men samstundis má dentur verða lagdur á, at hetta er neyðugt, fyri at samfelagið aftur kann mennast á einum sunnum grundarlagi.

5. Fiskivinnumál

Skipaflotin

Fleiri tiltøk eru sett í verk og fleiri fara at vera sett í verk fyri at bøta um støðuna hjá báta- og skipaflotanum. Í fyrstu syftu eru útvegir funnir til at veita verandi flota í minsta lagi somu avreiðingarprísir.

Framyvir verður tó neyðugt at fáa ein fiskiflota, sum ber seg, uttan munandi almennar afturberingar, so at tann peningur, sum settur verður á fíggjarlógina til fiskivinnuna, meira verður nýttur til at finna nýggjar leiðir og at seta gongd á óroynd øki og leiðir.

Tiltøk at náa hesi mál eru fleiri. Studningsskipanin verður at endurskipa og gjøld og annað, sum tyngir fiskivinnuna, verða at broyta. Til at fáa talið á fiskiførum niður á eitt støði, soleiðis at fiskastovnarnir kunnu koma fyri seg aftur og fiskiførini fáa møguleikar at royna, verða býtið og skipanin millum veiðihættirnar at leggja væl til rættis og í góðari tíð. Upphøggingarstuðulin skal fáast at virka, so verulig veiðiorka verður keypt skjótt úr flotanum.

Við praktiskum fiskiroyndum verður roynt at útvega øktar møguleikar hjá verandi flota, og innflutningsloyvi til fiskiskip ella nýbygging verða bert loyvd, um vísast kann á, at pláss er fyri øking í veiðiorkuni í ávísari veiði.

Kannað verður, um tað almenna í størri mun skal lata eftirlitið við dygd og øðrum fyribrigðum í fiskivinnuni frá sær, sum vinnan náttúruliga loysir sjálv. Fyri at fáa avreiðingarprísir tættari knýttan at marknaðarprísir - og hækking marknaðarprísir - verða royndir gjørdar við uppboðssølu, og samstarvið millum almennar myndugleikar og privata fiskasøluvirksemi verður tryggjað. Harumframt verður afturberingin úr landskassanum til skip og manning endurskoðað og broytingar gjørdar í skipanini hjá ráfiskagrunninum og studningsnevndini.

Sambært lögtingslóg um, at Vaktar- og Bjargingartænastan yvirtekur ábyrgdina av fiskivinnueftirlitinum og bjarging á føroyskum sjóøki samtykti Føroya Løgting, at samstarvið millum Vaktar- og Bjargingartænastu landsins og Færøernes Kommando varð skipað. Arbeiðið at skipa samstarvið er byrjað, og ein nevnd at avgreiða hetta mál fer til verka eftir ólavssøku.

Føroya Landsstýri fer at halda fram við at stuðla arbeiðinum at kanna grindastovnin og verja aldargamla føroyska grinda-raksturin.

Veiðimøguleikar hjá føroyskum fiskiførum uttan fyri føroyska landgrunnin í 1989

Fiskivinnusamráðingarnar um fiskikvotur føroyinga uttan fyri føroysku landleiðina fyri 1989 gjerdust sera truplar. Vegna ringa støðu í týðningarmiklum stovnum høvdu fleiri av teimum londum, vit hava fiskivinnusáttmálar við, ikki møguleikar at varðveita støðið í sáttmálanum. Tey vildu ikki góðtaka føroyska sjónarmiðið, at ikki er neyðugt at skerja sáttmálastøðið eins nógv og heildarkvotan verður skerd.

Serliga í Barentshavinum var støðan sera trupul og støðan gjørdist ikki mætari, tá Noreg og Sovjettsamveldið læstu møguleikarnar fastar at geva sømdir hvør hjá øðrum.

Av hesum komu bæði sáttmálarnir við Noreg og Sovjettsamveldið seint og væl undir støðinum í 1988, tá hugsað verður um veiðimøguleikarnar hjá saltfiska- og verksmiðjutrolarunum. Av somu orsök vóru ikki møguleikar at lata feskfiskatrolararnar fáa kvotu eystanfyri í 1989. Veiðimøguleikarnir sunnan fyri 62 stig vóru í høvuðsheitum óbroyttir.

Í sáttmálanum við felagsmarknaðin vórðu makrel- og rossa-makrelkvoturnar niðurskornar eitt sindur; men møguleikarnir at veiða makrelin vórðu böttir. Við hesum samráðingum varð góðkent, at Føroyar eiga fastan part í vestanmakrelinum.

Skipini, sum veiða til ídnaðarfisk, finga eins møguleikar í 1989 og í 1988.

Hin týðningarmikli møguleikin hjá nótaskipunum at veiða lodnu millum Eysturgrønland, Ísland og Jan Mayen kom í nýggja legu í 1989. Grønland, Ísland og Noreg hava nú gjørt sáttmála um henda stovn, og tað merkir, at lodnan ikki longur er orsök til ósemju við Ísland og at nú eisini slepst í íslendskan sjógv at fiska tann partin av lodnukvotuni, sum føroysk skip keypa úr Grønlandi. Óvist er enn, hvussu stóran part av grønlandsku kvotuni føroyingar hava møguleika fyri at keypa.

Føroyska kvotan av botnfiski undir Íslandi var óbroytt í 1989, hóast toskurin varð skorin 10% niður hjá íslenskum skipum.

Í Eystursjónum minkaði kvotan í DDR-sjógv; men var óbroytt í sovjetskum sjógv.

Kanada gav føroyskum svartkalvabátum eins møguleikar og í 1988. Kanadisku myndugleikarnir hava samstundis lovað, at teir skulu lata føroysk skip fáa størri part sunnan fyri 61 stig, um nakar møguleiki er fyri tí.

Landsstýrið hevur sett sær fyri at kanna allar møguleikar fyri veiði hjá føroyskum skipum uttan fyri landgrunnin. Fyribils-samráðingar við Grønland vóru fyrr í ár; men endaligar samráðingar hava bíðað eftir, at samráðingarnar millum Felagsmarknaðin og Grønland endaðu. Samband er við grønlandsku myndugleikarnar um Nordafar.

Sáttmálin við USA er endurnýggjaður fyri at halda allar møguleikar - serliga í Alaska - opnar.

Annars hevur landsstýrið stuðlað royndum at finna veiðimøguleikar aðrastaðni.

Sjóvinna

Nýggja sjóvinnulógin, manningarlógin og mynstringarlógin eru komnar í gildi. Sostatt restar bert í at seta sjómannalógina í gildi av tí stóra lógarverkið, sum gjørt varð í 1985 og 1986 fyri at fáa lóggávuna um sjóvinna í Føroyum á hædd við altjóða krøv.

Arbeitt verður við at fáa øktu umsitingarkrøvini av hesum lógum lægd til rættis.

6. Alivinna

Alivinnan er vorðin tann vinnugreinin, sum eftir fiskivinnuni og fiskiðnaðinum hevur størsta útflutning í virði. Parturin hjá alivinnuni av samlaða útflutningsvirði Føroya var í 1985 5%, og í 1988 var hann øktur til 11%. Her er laksaveiðin tó íroknað. Hetta sær út til at kunna gerast størsta alternativ til okkara høvuðsvinnu, hóast stórir trupulleikar eru í hesi vinnugrein við. Søluprísirnir eru sum kunnugt nógv lækkaðir, og óvist er, nær teir koma upp aftur, so rakstrarligu fortreytirnar koma óivað framvegis at vera harðar.

Tað eru nógv aliloyvi givin, og ein hópur av umsóknum um aling av ymiskum slag er í landsstýrinum. Útbygging av alivinnuni má fara fram bæði við varsemi og skynsemi. Landsstýrið fer at gera sær ómak og fara fram soleiðis, at vinnan í mest møguligum mun sjálv hevur ábyrgdina av rakstrinum, tó undir nágreiniligum fortreytum. Tann hjálp, sum koma kann upp á tal, verður fyrst og fremst at finna útvegir til fígging; men ikki beinleiðis studning. Tó vil landsstýrið vera við til at fígga eina fiskarøktartænastu á privatum grundarlag, um alararnir vilja bera ein eins stóran part av henni.

Virkað verður fyri at endurskoða loyvisskipanirnar fyri aling, soleiðis at smoltframleiðslan kann vaksa, tað hon kann, undir fíggarligu ábyrgd einstaka smoltalarans. Har tað ikki er til bága fyri umhvørvið, verða loyvinir økt til fíggarliga meiri lønandi eindir. Støddin á loyvinum verður ásett soleiðis, at til ber at hava eftirlit við, hvussu loyvið verður nýtt. Loyvistíðin verður samstundis longd.

Landsstýrið hevur samtykt at seta útbyggingina hjá p/f Fiska-aling ógvuliga høgt í fíggarligu raðfestingini. Henda útbygging fer at tryggja, at útvegast kann góður lívfiskur, skikkaður til føroysk viðurskifti og at áhaldandi kynsbótararbeiði kann fara fram. Eisini fer hetta at gera tað møguligt at finna gott fóður úr fiski landaðum í Føroyum.

Støðin við Áir fær samstundis møguleikar fyri at vera tænastustovnur hjá allari alivinnuni, soleiðis at alarar hava eitt stað at venda sær við øllum spurningum um trivnaðin hjá alifiskinum.

Vinnan hefur fyri ein part sjálv loyst tørvin á beinleiðis fiskasjúkutænastu og umhugsað verður í lötuni, um besta loysnin fyri alararnar fast við stuðuli landsstýrisins í hesum royndum.

Virkað verður annars fyri at útvega neyðuga fígging, og at fígggjarliga ráðgevingin til alararnar verður stuðlað.

Umsitingin hjá aliráðnum er flutt til Landsskrivstovuna, beinleiðis undir landsstýrismanninum í alimálum. Aliráðið verður endurskipað sum eitt ráð mest umboðandi alivinnuna og skal hava eitt orð at siga, tá uppskot eru frammi um tiltøk, sum ávirkan hava á alivinnuna.

7. Ídnaður

Fiskavirki

Flakavirkini høvdu eitt sera vánaligt úrslit í fjør, og tað verður neyvan nakað betri í ár heldur, so her má tað almenna hjálpa til, um tað er møguligt. Hugsað hefur fyrst og fremst verið um umfígging til bíligari lán. Kann tað gerast, fer tað at lætta munandi um raksturin.

Umhugsað verður eisini at býta rávøru millum virkini. Hetta er torført, tá ov lítið er til av rávøru til øll virkini, og tí verður einki virki væl fyri á henda hátt. Tískil verður eisini arbeitt við at útvega rávøru uttaneftir, t.d. rundfrystan fisk. Um hetta kann gerast fyri ein rímuligan prís, er rávøruspurningurin loystur.

Tað eru eisini tey framkomnu londini, sum keypa sær rávøru til víðari virkingar. Um vit tí vilja teljast millum hesi, eiga vit at hava ein framleiðsluútbúnað - bæði fólk og tól - sum er førur fyri hesum. Virki eru, sum arbeida á henda hátt, og vónandi kann verða økt um hetta eins og marknaðarviðurskifti vónandi ikki fara at hindra hesum.

Størsti trupulleikin hjá fiskavirkjunum í 1988/89 var, at prísirnir fullu og avreiðingarnar minkaðu. Hetta førir so við sær, at hvørt virkið fær ov lítt rávøru til ta framleiðslu, tey leggja seg eftir. Virkiniugu fáa meiri burturúr einum minkandi tonsatali.

Landsstýrið ætlar at virka fyri, at føroysk fiskavirki ganga nýggjar leiðir at bota og betra um dygdina, samstarv um arbeiðsbýti, serframleiðslu og sølu.

Nýggja matvørulógin og avgerðirnar um, at hitt almenna letur meira upp í hendurnar á vinnuni fyri at sambandið millum prís, dygd og ábyrgd fyri endaligu dygdini á vørum til keyparar uttanlands verður tryggjað, fara at gera reglurnar um alment eftirlit einfaldari og minka um pappírsgongdina á fiskavirkjum og útflutninginum av fiskavørum.

8. Landbúnaður

Í studningsskipanini og í arbeiðinum hjá Royndarstøðini verður dentur lagdur á, at farið verður undir at gera mjólkarúrdráttir og aðrar landbúnaðarúrdráttir við støði í føroyskum fóðri.

Umhugsað verður at samskipa almennu og hálvalmennu tænastrarnar innan landbúnaðin.

Nýggj jarðarlóg varð samtykt í fjør, og hon varð lýst í gildi í juni í ár. Eftir eru nakrar kunngerðir og reglugerðir, sum arbeitt verður við.

9. Skatta- og tollmál

Lógin um rentuskatt virkar yvirhøvur væl; men kortini er ein ávísur vandi fyri misbrúki á hesum øki. Landsstýrið arbeiðir tí við broytingum í hesi lóggávu, broytingum, sum forða fyri rentuspekulatiónum, men kortini stimbra samansparingarhugan.

Landsstýrið arbeiðir eisini við broytingum í reglunum fyri skatt hjá fólkapensjónistum.

Tolllógin verður endurskoðað, serliga tí ein nýggj handilsavtala vónandi fæst við EF. Átlanið er eisini at taka burtur øll dýrkandi almenn gjöld, sum nú liggja á fiskivinnuni.

10. Skúlamál

Landsstýrið arbeiðir við at broyta undirvísingina fyri tey 16 - 19 ára gomlu.

Fiskivinnuskúlin byrjar at undirvísa í Vestmanna eftir summ-
arfrítíðina. Áhugin fyri fiskivinnuútbúgving er stórur, og
landsstýrið hevur tikið ta avgerð, at byrjað verður við tveim-
um flokkum við umleið 40 næmingum tilsamans.

Landsstýrissamgongan hevur tikið ta støðu, at HF- og Studenta-
skúlin í Eysturoy verður sambygdur við handilsskúlan á Kambs-
dali. Við slíkari samanlegging fáast undirvísingarligir fyri-
munir, samstundis sum raksturin og sjálv byggingin gerst mun-
andi bíligari, enn um skúlin varð bygdur fyri seg sjálvan.
Málið verður lagt fyri tingið í hesi tingsetu. Byggingin
byrjar í 1991.

Neyðugt verður at fara undir sjóvinnuútbúgving. Landsstýrið
hevur tikið ta avgerð, at byrjað verður í leigaðum hølum.
Landsstýrið kannar eftir, hvørjir møguleikar eru, og ætlanin
er at taka avgerð um hetta innan stutta tíð.

Arbeiðið at fyrireika, at maskinskúli verður bygdur, er farið
í gongd; men sjálv byggingin byrjar ikki fyrrenn í 1991.

Fólkaskúlalógin, ið hevur verið í gildi síðani 1979, verður
endurskoðað.

Landsstýrið er farið undir at skipa so fyri, at Serskúlin á
Trøðni verður lagdur undir skúlaverkið, soleiðis at hann fram-
yvir virkar sum ein tænaustovnur hjá fólkaskúlanum.

Seinastu árin er rættilig gongd komin á skúlabókaútgávuna.
Hesin vøkstur stendst fyrst og fremst av tí meirjättan, Løg-
tingið veitti Skúlabókagrunninum, ið stendur fyri bókaútgáv-
uni. Landsstýrið fer at halda fram við hesum, soleiðis at mál-
ið, at allar bókur í skúlanum verða á føroyskum, verður nátt.

Landsmiðstøðin, ið higartil hevur starvast í fyribils hølum,
flytir inn í nýggj tíðarhóskandi høli 1. september í ár.
Landsstýrið ætlar, at Skúlabókagrunnurin og Bókamiðsølan skulu
liggja undir somu løn sum Landsmiðstøðin fyri undirvísingaram-
boð.

Landsstýrið er farið undir at endurskoða lærlingalógina.

11. Mentunarmál

Eftir at nýggj reglugerð varð samtykt fyri Løgtingsins Mentunargrun, eru stór framstig hend á mentunarøkinum. Teimum, ið skriva bókur ella fáast við list, hevur verið veittur munandi hægri stuðul enn árinum frammanundan. Úrslitið er, at talið á føroyskum bókum er vaksið nógv tey seinna árinum.

Umstøður Sjóðvarps Føroya at starvast undir hava verið alt annað enn góðar. Málið eigur at vera, at nýtt og tíðarhóskandi sjóðvarpshús verður bygt, og at peningur verður avsettur á komandi fíggjarlógir, soleiðis at farið verður undir bygging um ikki ov langa tíð.

Sitandi landsstýrið hevur tó avgjørt, at nýtt sjóðvarpshús verður ikki bygt í hesum valskeiði; men tekur undir við, at høli nærhendis sjóðvarpinum, ið eru til sølu, verða keypt til sjóðvarpið fyri at bæta um arbeiðsviðurskifti sjóðvarpsins til farið verður undir at byggja nýggja húsið.

Nýggi 200 kw millumbylgjusendarin til Útvarp Føroya verður royndarkoyrdur í januar/februar næsta ár, og kann væntandi verða tikin í nýtslu í mars mánaði.

Á Løgtingsins fíggjarlóg er peningur avsettur til Leikpall Føroya. Landsstýrið hevur samtykt reglugerð fyri leikpallin; men er málið enn ikki avgreitt í fíggjarnevnd Løgtingsins. Við hesum tiltaki verða stór framstig gjørd fyri føroyskan sjóðleik - bæði í bygd og bý.

12. Orkumál

Orkuráðið stendur fyri ymiskum arbeiði og kanninum viðvíkjandi orkumálum. Ymiskt av tí tilfari, sum ráðið hevur arbeitt við, er til viðgerðar í landsstýrinum. Virkað verður fyri, at játtanirnar til orkugrunnin verða til mest gagn samfelagsbúskaparliga sæð. Landsstýrið hevur stuðlað royndunum at nýta hita frá elverkunum og spillolju við lánum úr orkugrunninum.

13. Ferðamannavinna

Áhugin hjá fremmandafólki at vitja Føroyar tykist at vaksa. Seinastu árinum hava landsstýri og lögting tikið stig til at

bæta um viðurskiptini í landinum at taka ímóti ferðafólki. Hóast bata, so eru vit ikki enn komin á mál; men mugu framhaldandi arbeiða fyri at skapa uppافتur betri umstøður fyri fremmandafólki, ið leitar higar til lands. Landsstýrið er farið undir at endurskoða tær lógir, ið hava við ferðamannavinnu at gera, og ætlar at leggja broytingaruppskot til galdandi lógir fram í hesi tingsetu.

14. Almannamál

Landsstýrið fer í næstu framtíð at seta nevnd at endurskoða alla føroysku almannalóggávuna.

Skipanin um barnastyrk verður broytt, soleiðis at hon bert fevnir um børn undir skúlaaldur.

Reglugerð um mannagongdina hjá Almannastovuni undir málsviðgerðini av veitingum er um at vera liðug. Serliga á forsorgarøkinum er hetta neyðugt og gott tiltak, sum bæði lættir um arbeiði og ger málsviðgerðina tryggari.

Røktarheimsbyggingin í Sandoyinni heldur fram. Aðrar framtíðar røktarheimsbyggingar verða endurskoðaðar fyri ikki at fáa ov stórar stovnar; men heldur at fáa smærri heim á staðnum og at økt verður um varðu íbúðirnar. Hóast sparingar og raðfestingar verður í ein vissan mun eisini pláss fyri fleiri heimum til Andveikraverndina og líknandi serstovnar.

15. Heilsumál

Undir verandi umstøðum verður útbygging av sjúkranúsunum tálmað og útsett.

Kortini verður arbeitt við at betra um heilsutænastuna og verður primera heilsutænastan støðugt útbygd og samskipað.

Eisini verður arbeitt víðari við m.a. hesum málum:

1. Uppgávubýtinum millum sjúkrahúsini.
2. Eini styrktari fakligari og umsitingarligari leiðslu fyri heilsuverkinum sum heild.

3. Ambulatoriuvirksemi - at innleggingarnar verða styttri og færri, soleiðis at seingjartørvurin minkar.

Vandin fyri vaksandi narkotikamisnýtslu er stórur, og landsstýrið er sinnað at gera alt, ið gerast kann, fyri at fyribyrgja, at narkotika kemur til landið.

16. Arbeidara-, lønar- og prísmál

Í hesi tingsetu fer landsstýrið at leggja fram uppskot um at avtaka lóggávuna um at prístalsviðgera lønir v.m.

Eisini verður lóg lögð fram um vinningssteðg.

Lønarsamráðingarnar í vár og í summer eru avgreiddar í friði og náðum og (burtursæð frá prentsmiðjuøkinum) uttan verkfall. Lønarahækkingarnar millum 6% og 7% í komandi 2 ára skeiði eru í meira lagi, tá ið føroyska kappingarførið verður havt í huga; men friður á arbeiðsmarknaðinum hevur eisini stóran týðning.

Seinri í hesi tingsetuni kemur landsstýrið við lógaruppskoti um føroyskan arbeiðsrætt.

Tær neyðugu sparingar og skerjingar, sum verða gjørdar í komandi tíð fara at ávirka arbeiðsmøguleikarnar í samfelagnum. Arbeiðið fer at vera væl minni.

Frá landsstýrisins síðu verður roynt at skipa soleiðis fyri, at støðan við vantandi arbeiðsmegi ikki verður broytt til beinleiðis arbeiðsloysi.

17. Kommunumál

Danska stjórnin hevur ásett, at lán til føroyskar kommunur úr Kommunekredit við ríkisveðhaldi samanlagt ikki mugu vera meira enn 300 mill. kr. Hendan upphædd verður síðani at skerja í sama mun sum avdráttir verða goldnir og restskuldirnar minka.

Tað vil við øðrum orðum siga, at í veruleikanum verður lógin frá 1955 um ríkisveðhald til føroyskar kommunur fyri Kommunukreditlánnum avtíkin.

Hetta kemur í fyrsta umfari føroysku kommununum illa við; men tá so er, mugu aðrar fíggingarloysnir finnast.

18. Umhvørvismál

Fyri tveimum árum síðani samtykti Løgtingið umhvørvislóg, ið áleggur okkum stórar uppgávur, sum neyðugar eru at loysa. Landsstýrið arbeiðir við nýggjum reglugerðum, ið verða at seta í gildi. Lógin um at beina burtur bilvrak er sett í gildi. Reglugerðin er um at verða liðug og verður lýst fyrsta dagin. Málið um spilloljuvirki hevur landsstýrið avgreitt og farið verður undir byggingina rættiliga skjótt.

Samgongan setti sær m.a. fyri at fylgja væl við í tí, ið hendir á havumhvørvisøkinum uttan fyri Føroyar. Í hesum viðfangi skal verða nevnt, at landsstýrið hevur mótmælt tí ætlan, ið hevur verið frammi í Bretlandi um at goyma kjarnorkuburturkast undir havbotninum.

19. Samferðslumál

Á samferðsluøkinum eru eins og undanfarnu ár ynskini størri enn tann peningur, ið játtaður verður á fíggarlógini.

Hendan samgongan hevur sett sær fyri at skerja virksemi hjá Landsverkfrøðingum nakað, eins og játtanirnar til Strandferðsluna og Bygdaleiðir verða skerdar.

Avbjóðingin verður tí á samferðsluøkinum sum heild at fáa mest burturúr teimum minnu játtanunum uttan at lækka tænaðustøðið munandi.

Eins nógv arbeiði og undanfarnu ár verður ikki sett í gongd. Vegir, ið verða lagdir, og bergholsarbeiði, ið eru í gongd, verða tálmað.

Vanligi rakstrinum eigur at gerast meira rationellur.

Nógv blaðskrivning og nógvar gitingar um framtíðina hjá Atlantic Airways hava staðist av tí, sum í samgonguskjalinum stendur um at lata privatar fáa lut í felagnum.

Ætlanin er - um tað vísir seg at vera tað besta - at lata almenningin seta pening í felagið. Tó skal tað verða sagt heilt greitt, so at eingin misskiljing stendst av tí, at landsstýrið ikki hevur í hyggju at lata føroysku flogferðsluna aftur á útlendskar hendur. Føroyska felagið er komið fyri at verða verandi.

Telefonverkið tók í vár nýggju N.M.T. skipanina í nýtslu. Í ár verða m.a. hesar verkætlanir framdar:

- Nýggjar radiomastar á Støðlafjalli, Runavík í Eysturoynni og í Miðvági
- Nýggjar og viðkaðar digitalar sendiskipanir til Suðuroynna, Vágoyinna og Eysturoynna.

20. Undirgrundin

Samráðingar við donsku stjórnina um undirgrundina fara at halda fram.

Við tí tilfari, sum útvegað er, og við samráðingunum í august 1988 sum grundarlagi verður arbeitt víðari við málinum.

Danska stjórnin hevur sent landsstýrinum uppskot um kommisso-rium hjá tilætlaðu arbeiðsnevndini. Landsstýrið og samgongan fara heilt skjótt at viðgera hetta uppskot, so nevndin kann verða sett og fara til arbeiðis.

21. Samráðingar við EF

Føroyar hava sum kunnugt síðan 1974 havt eina samhandilsskipan við EF, sum hevur givið okkum møguleika at flyta allar ídnað-arvørur og nakrar útvaldar týðningarmiklar fiskavørur inn í EF við skerðum ella ongum tolli. Í Danmark hava allar føroyskar vørur verið tollfríar.

Seinasta heyst boðaði EF-kommissiόνin donsku stjórnini frá, at hon var ónøgd við tollfrælsið á føroyskum vørum í Danmark, sum hon vildi hava skert ella avtikið. Danska stjórnin vísti hesum kravi aftur; men eftir avtalu við føroyskar myndugleikar segði hon seg vera til reiðar at samráðast um at endurskoða verandi handilsskipan millum Føroyar og EF.

Vegna løgtingsvalið og skipan av nýggjum landsstýri var fyrsti fundur á politiskum stigi um hetta mál ikki hildin fyrrenn í byrjanini av mars mánaði í ár í Bryssel. Har gjørdi løgmaður EF-kommissiόνini greitt, at Føroyar vildu nýta hetta høvi til

at fáa í lag eina frælsari og rúmari handilsskipan enn hana, vit høvdu havt síðan 1974. Vit skutu upp, at upplýsandi og fyrireikandi samráðingar vórðu ferdar á embætismannastigi, áðrenn farið varð undir samráðingar á politiskum stigi.

Hesar fyrireikandi samráðingar byrjaðu við fundi í Føroyum í mai. Tær hildu fram í Bryssel fyrst í juli og verða vantandi fullferdar í Keypmannahavn fyrst í september.

Frá føroyskari síðu hava vit gjørt vart við, at avgerð okkara um ikki at søkja um limaskap í EF stendur við. Hinvegin vilja vit hava mest møguligt tollfrælsi fyri føroyskar vørur í EF. serliga fiskavørur, og meta vit, at besta tryggin fyri slíkum tollfrælsi hevði fingist við einari umfatandi frihandilsskipan, sum eisini hevði álagt Føroyum størri skyldur enn nú, tá ið talan er um tollfrían innflutning.

Um tað verður gjørligt at finna fram til eina semju um eina loysn, ið bæði kann ganga ynski okkara um mesta tollfrælsi í EF á mæti og teirra ynski um, at føroyskar vørur skulu hava somu tollviðgerð í Danmark sum í øðrum EF-londum, er, sum nevnt, ov tíðliga at siga nakað um enn. Tað fer at koma til sjóndar, tá ið samráðingar á politiskum stigi byrja í heyst.

Annars roynir landsstýrið at fylgja við gongdini í Europa á samhandilsøkinum, bæði í tí, sum fer fram innanhýsis í EF, har tann innari marknaðurin verður fyrireikaður til at galda frá 1. januar 1993, eins og í royndunum at økja um samvinnuna millum EF og EFTA.

Landsstýrið hevur umhugað møguleikan fyri limaskapi í ella tilknýti til EFTA; men eiga samráðingar okkara við EF, sum keypir triggjar fjórðingar av fiskaútflutningi okkara, at koma í fremstu røð. Um tað miseydnast, eiga vit sjálvsagt at kanna, hvørjir aðrir møguleikar eru tøkir.

Annars er at siga, at ein avtala um frihandil við Finnland, sum fer at geva okkum tollsømdir fyri ávísar fiskavørur í Finnlandi, fer at koma í gildi í næstum.

Teir triggir flokkarnir, sum nú skipa landsstýrið, eru politiskt ógvuliga ymiskir; men teir eru gingnir saman fyri at taka saman hendur at endurreisa føroyska búskapin og fyri at fáa samfelagshjólini aftur at mala og at mala rätt.

Bæði alment og privat hava føroyingar brúkt meir, enn teir hava vunnið.

Í almenna og í privata húsarhaldinum eins væl og í vinnufyrirtøkunum má annað skinn takast um bak. Øll fara vit at kenna farran av teim ábótum, ið gerast skulu.

Minkað verður um almenna virksemið og bæði vinnan og einstaki føroyingurin koma at taka tung tøk.

Tað plaggið, sum eitur føroyskt vinnulív, sum nú verður vovið, fær onnur mynstur enn tað hevur havt. Krøvini, sum marknaðarsamgongur uttaneftir seta, fara at hava sína ávirkan; men eisini eitt mynstur, sum í langa tíð hevur verið sera sjónligt, fer næstan at hvørva. Í framtíðini verða almenn veðhald burtur í fíggingarskipanum.

Sjálvt um vit ikki hava okkara egna gjaldoyra, so hava vit í mong ár "devaluerað" - niðurskrivað krónuvirðið við vaksandi nýtslu, meiri studningi, hægri lønum og hægri skattum og gjøldum.

Nú er tíðin komin, at vit av álvara fara at hugsa um at "revaluera" - at uppskriva okkara gjaldoyra við at minka um nýtsluna, lækka lønirnar og lækka skattin.

Gøtan er gongd; men um tað eydnast at ganga hana og vinna á mál, velst um hegni, ágrýtni og vilja politikaranna og upp aftur meira undirtøku fólksins.